

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ СУДДЯМИ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED DURING THE INVESTIGATION OF THE ACCEPTANCE OF THE OFFER, PROMISE OR RECEIPT BY THE JUDGES UNDUE ADVANTAGE

Ушканенко Е.О., здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

ORCID ID: 0009-0008-1057-8531

Корупція у суддівській системі підриває довіру до неї на міжнародному та державному рівнях. Ефективність досягнення завдань кримінального провадження у процесі розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди залежить від оптимального поєднання процесуальних дій, організаційних і тактичних засобів, а отже, комплексного поєднання кримінальної процесуальної форми та криміналістичного забезпечення розслідування. У центрі вказаної діяльності – обставини, які підлягають доказуванню (ст. 91 КПК України, з точки зору науки кримінального процесу), або – обставини, що підлягають встановленню (з точки зору науки криміналістики). Підкреслено, що встановлення обставин, які підлягають доказуванню згідно ст. 91 КПК України, є обов'язком суб'єкта, який здійснює досудове розслідування щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. На них ґрунтуються обставини, що підлягають встановленню, які розширюють уявлення про розслідуване кримінальне правопорушення, дозволяють з'ясувати додаткові ознаки, які враховують індивідуальність механізму конкретного кримінального правопорушення. Вказане продемонстровано у межах наукової статті. Наприклад, обґрунтовано, що перелік обставин, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди згідно КПК України, має бути розширений, і до нього додана така обставина як «з'ясування підстав для особливого порядку кримінального провадження згідно глави 37 КПК України». Окрім того, встановлюючи подію кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення), окрім аналізу складу кримінального правопорушення згідно ст. 368 КК України, варто формувати більш широкую й змістовну інформаційну модель, й встановлювати обставини, що стосуються цілісної криміналістичної характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. Обґрунтовано, що визначаючи обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, варто приділяти увагу: кримінально-правовій складовій (ст. 368 КК України), кримінально-процесуальній (ст. 91 КПК України) та криміналістичній складовій (виходячи із даних криміналістичної характеристики кримінального правопорушення та особливостей його розслідування).

Ключові слова: криміналістична характеристика, предмет неправомірної вигоди, корупція, встановлення обставин, кримінальне правопорушення.

Corruption in the judicial system undermines trust in it at the international and state levels. The effectiveness of achieving the objectives of criminal proceedings in the process of investigating the acceptance of an offer, promise, or receipt of undue benefit by judges depends on the optimal combination of procedural actions, organizational and tactical means, and therefore, a complex combination of the criminal procedural form of the investigation and its forensic support. At the center of the specified activity are circumstances that are subject to proof (Article 91 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, from the point of view of the science of the criminal process), or - circumstances that are to be established (from the point of view of the science of criminology). For example, it is well-founded that the list of circumstances subject to proof in criminal proceedings regarding the acceptance of an offer, promise or receipt of undue benefit by judges under the Code of Criminal Procedure of Ukraine should be expanded, and such a circumstance as "clarification of the grounds for a special order of criminal proceedings under Chapter 37 of the Criminal Procedure Code of Ukraine". In addition, establishing the event of the criminal offense (time, place, method and other circumstances of its commission), in addition to the analysis of the composition of the criminal offense according to Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine, it is necessary to form a broader and meaningful information model, and to establish the circumstances related to the integral criminalistic characteristics of accepting an offer, promise or receiving an undue benefit by judges. It is well-founded that when determining the circumstances to be established during the investigation of the acceptance of an offer, promise or receipt of an undue advantage by judges, it is worth paying attention to: the criminal-legal component (Article 368 of the Criminal Code of Ukraine), the criminal-procedural component (Article 91 of the Criminal Procedure Code of Ukraine) and the forensic component (based on the data of the forensic characteristics of the criminal offense and the specifics of its investigation).

Key words: forensic characteristics, object of illegal gain, corruption, establishment of circumstances, criminal offense.

Постановка проблеми. Протидія корупції в сфері правосуддя є однією з найбільш актуальних суспільно-правових проблем. Неправомірна вигода як кримінально каране корупційне явище в судовій системі України є предметом особливої уваги міжнародної спільноти, недопущення таких фактів є обов'язковою вимогою щодо євроінтеграції нашої держави. Корумповані зв'язки серед представників судової влади викликають об'єктивну стурбованість суспільства щодо прийняття суддями правосудних рішень. Найнебезпечнішим виявом корупції є одержання неправомірної вигоди, що підриває довіру до суддівської системи України на міжнародному та державному рівнях.

Проведені дослідження дають підстави стверджувати про досить високі статистичні показники щодо вчинених кримінальних правопорушень та недостатньо ефективну діяльність правоохоронних органів з реагування на такі

прояви. Слід додати, що засудження судді за вчинення корупційного кримінального правопорушення – факт винятковий. Зокрема, згідно звіту про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види покарань, у 2022 році за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України, було засуджено 6 суддів, а у 2023 році – 4 особи [1].

Водночас, офіційні статистичні дані лише частково відображають реальні показники щодо вчинення даних кримінальних правопорушень унаслідок високого рівня їх латентності, складності виявлення та документування, доказування обставин кримінального провадження, застосування правопорушниками та іншими зацікавленими особами заходів з приховання та спроб уникнення відповідальності. Проведеним анкетуванням з'ясовано, що виявлення та розслідування одержання неправомірної вигоди є однією з найбільш актуальних проблем правосуддя в Україні.

мірної вигоди суддями об'єктивно ускладнено: приховуванням зацікавленими особами у винесенні неправосудного рішення факту отримання неправомірної вигоди суддею; наявністю системи корупційних зв'язків, «кругової поруки», у тому числі у правоохоронних органах; домовленостями між суддею і зацікавленою особою про отримання неправомірної вигоди нематеріального характеру, а також у формі надання різних послуг; недостатній рівень знань та практичний досвід працівників правоохоронних органів щодо розслідування даного виду кримінальних правопорушень тощо.

Ефективність досягнення завдань кримінального провадження у процесі розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями залежить від оптимального поєднання процесуальних дій, організаційних і тактичних засобів, а отже, комплексного поєднання кримінальної процесуальної форми та криміналістичного забезпечення розслідування. У центрі вказаної діяльності – обставини, які підлягають доказуванню (ст. 91 КПК України, з точки зору науки кримінального процесу), або – обставини, що підлягають встановленню (з точки зору науки криміналістики).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою розкрито у таких наукових працях сучасних дослідників: С.В. Чичирка «Основи виявлення та розслідування окремих проявів корупційної діяльності у правоохоронних та судових органах» (2011) [2]; О. В. Пчеліної «Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності» (2017) [3]; А. В. Шевчишена «Доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» (2019) [4]; Д. О. Шумейка «Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» (2019) [5], Ю.О. Андрейка «Проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою» (2020) [6] та ін. Розроблено рекомендації з протидії деяким різновидам кримінальних правопорушень, пов'язаних із отриманням неправомірної вигоди, зокрема суддями. Наприклад, окремі положення викладено в дисертаційному дослідженні В.М. Трепака «Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні» (2020) [7].

Однак у юридичній літературі проблематика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, не була предметом окремого наукового дослідження. Необхідним є формування актуальних рекомендацій щодо розслідування кримінальних правопорушень, а саме шляхом визначення обставин, які підлягають встановленню у кримінальному провадженні. Окреслені та інші обставини засвідчують актуальність наукової статті.

Метою статті є окреслити обставини, що підлягають встановленню під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди.

Основний зміст. Питання щодо розмежування понять «обставини, що підлягають доказуванню» та «обставини, що підлягають встановленню» є дискусійним.

О.В. Пчеліна відзначає, що конкретизація предмета доказування реалізується через криміналістичне поняття «обставини, що підлягають встановленню», що визначає обставини, які потрібно не просто визначити, розпізнати за певними ознаками, а й виявити, відкрити, розкрити як що-небудь доволі часто приховане. Тому обставини, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, повинні бути не просто встановлені, а підкріплені системою належних, допустимих, достовірних і достатніх

доказів, які вказували б на їх незаперечність [3, с. 270].

Слушним є висновок Р.О. Пиняги, що «обставини, що підлягають встановленню» є категорією криміналістичної методики, а перелік цих обставин наповнюється конкретним змістом і залежить від видової (групової) характеристики кримінальних правопорушень, а також конкретної ситуації розслідування. Цей перелік, поряд із прямими доказами, охоплює різноманітну криміналістично значущу інформацію (проміжні факти й обставини), що виходить за межі предмета доказування, проте має чітке пошуково-пізнавальне спрямування, визначає напрям розслідування [8, с. 113–115].

Особливості збирання, перевірки та оцінки доказів з метою встановлення важливих для розслідування кримінального провадження обставин визначає конкретний вид кримінального правопорушення. Обставини, що підлягають з'ясуванню, є ширшим за своїм обсягом поняттям, ніж обставини, які підлягають доказуванню (предмет доказування). Відповідно, ці категорії є різними, хоча часто переплітаються між собою [9, с. 155].

Ми цілком розділяємо точку зору вчених, і наголошуємо, що встановлення обставин, які підлягають доказуванню згідно ст. 91 КПК України є обов'язком суб'єкта, який здійснює досудове розслідування щодо розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. Однак, обставини, які підлягають встановленню, ґрунтуючись на них, розширюють уявлення про розслідуване кримінальне правопорушення, дозволяють з'ясувати додаткові ознаки, які враховують індивідуальність кримінального правопорушення.

Так, згідно ст. 91 КПК України, у кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [10].

Згідно глави 37 «Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб», п. 2 ч. 1 ст. 480 КПК України, особливий порядок кримінального провадження застосовується стосовно: судді, судді Конституційного Суду України, судді Вищого антикорупційного суду, а також присяжного на час виконання ним обов'язків у суді, Голови, заступника Голови, члена Вищої ради правосуддя, Голови, заступника Голови, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України [10].

Отже, по перше, перелік обставин, що підлягають доказуванню згідно КПК України, має бути розширений, і до нього додана така обставина як «з'ясування підстав для особливого порядку кримінального провадження згідно глави 37 КПК України».

Окремі того, доказування в кримінальних провадженнях за ст. 368 КК України складний і повинен враховувати індивідуальність кожного кримінального правопорушення. Встановлення додаткового переліку обставин вчинення кримінального правопорушення повинно позитивно вплинути на з'ясування всіх обставин події.

Встановлюючи подію кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення), окрім аналізу складу кримінального правопорушення згідно ст. 368 КК України, варто формувати більш широку й змістовну інформаційну модель, й будувати цілісну криміналістичну характеристику прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди.

Так, більшість дослідників криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень визначає як: 1) інформаційну модель типових ознак певного виду (групи) кримінальних правопорушень; 2) ідеальну модель типових зв'язків і джерел доказової інформації; 3) вірогідну модель події; 4) систему даних (відомостей) про кримінальне правопорушення, які сприяють розслідуванню; 5) систему узагальнених фактичних даних, знання яких необхідно для організації розслідування; 6) систему особливостей виду кримінальних правопорушень, що мають значення для розслідування; 7) систему опису криміналістичних значимих ознак кримінальних правопорушень із метою забезпечення їх розслідування та запобігання тощо. Практична значущість цих даних полягає в тому, що при розслідуванні конкретного кримінального правопорушення співставлення наявних даних (що, де, коли, яким чином, за яких обставин тощо) із системою узагальнених відомостей (наукових даних) про кримінальні правопорушення цього виду дозволяє виділити аналогічні за криміналістичні значущими ознаками події та на цій підставі висунути вірогідні версії, врахувати криміналістичні рекомендації щодо подальшого плану розслідування тощо [11, с. 429].

Виходячи із вказаних наукових точок зору та емпіричних даних слід підсумувати, що криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди складається із таких основних елементів: 1) особа правопорушника; 2) спосіб підготовки, безпосереднього вчинення та приховування кримінального правопорушення; 3) слідова картина; 4) обстановка вчинення; 5) предмет посягання. Важливим є аналіз кількісно-якісних характеристик криміналістичної характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди.

Окрема увага повинна бути спрямована на з'ясування ознак предмета неправомірної вигоди, адже дана обставина впливає на кваліфікацію кримінального правопорушення, грошові кошти й досі залишаються основним предметом прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. Оскільки від розміру неправомірної вигоди залежить кваліфікація кримінального правопорушення, предмет неправомірної вигоди повинен отримати грошову оцінку в національній валюті України. Це є необхідним і тоді, коли як неправомірну вигоду було передано майно, у тому числі викрадене, подароване, знайдене тощо. Обов'язковим у кримінальному провадженні є призначення та проведення судово-товарознавчої експертизи.

Акцентуємо увагу на тому, що законодавець не обмежує перелік їх, як предмету неправомірної вигоди, передбачаючи їх розширення через розвиток суспільних відносин та поліфонічність прагнень і бажань службових осіб, які отримують неправомірну вигоду. У процесі аналізу ст. 368 КК України розглянуто примітку цієї статті, у якій диференційовано розмір неправомірної вигоди на значний (розмір отриманої неправомірної вигоди в 100 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів гро-

мадян (НМДГ), великий (розмір отриманої неправомірної вигоди у 200 і більше разів перевищує НМДГ) та особливо великий (отримана неправомірною вигода в 500 і більше разів перевищує НМДГ) [12, с. 332].

Ключове значення у структурі криміналістичної характеристики має спосіб вчинення кримінального правопорушення, який може бути різним. Це може бути передавання предмета хабара (неправомірної вигоди) «з рук у руки», перерахування грошових коштів на поточні рахунки в банках, передавання неправомірної вигоди у вигляді подарунка на день народження, у вигляді виконання ремонтних робіт без сплати, надання путівки без сплати її вартості, під виглядом трудової угоди та ін. КК України визначає, що закінченим складом кримінального правопорушення вважається прийняття службовою особою пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду.

Способи одержання неправомірної вигоди можуть бути різними і для кваліфікації цього кримінального правопорушення значення не мають. Водночас можна виділити дві головні форми його вчинення:

- просту (полягає в безпосередньому наданні неправомірної вигоди судді, його родичам, членам сім'ї, передавання її через посередника чи третіх осіб);

- завуальовану (факт одержання неправомірної вигоди маскується під зовні законну угоду та виглядає цілком законною операцією як, наприклад, нарахування й виплата заробітної плати чи премії, оплата послуг, консультації, експертизи тощо).

Варто зазначити, що це не вичерпний перелік, оскільки способи передавання неправомірної вигоди постійно вдосконалюються.

Крім того, спосіб вчинення кримінального правопорушення за ст. 368 КК України може виражатися у таких формах: прийняття суддею пропозиції, обіцянки надання неправомірної вигоди; одержання суддею неправомірної вигоди; прохання (вимога) судді щодо надання неправомірної вигоди. Вказані дії можуть бути вчинені за попередньою змовою групою осіб, повторно, або поєднані з вимаганням неправомірної вигоди.

Власне криміналістична характеристика складається за своїм змістом із кількох блоків інформації. Це кримінально-правова складова: характеристика об'єктивної сторони, предмета кримінального правопорушення; суб'єкта кримінального правопорушення, мотиваційної складової вчинення кримінального правопорушення, причинно-наслідкових зв'язків та інших обставин пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди.

Кримінологічна складова: характеристика сфер службової діяльності, об'єктів, де найбільш поширені факти отримання пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди; соціально-психологічна характеристика обставин прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, типова соціально-психологічна характеристика особи правопорушника (одержувача, посередника, надавача неправомірної вигоди); характеристика причин, умов, якісно-кількісних показників, що відображають структуру та динаміку вчинення кримінальних правопорушень, відомостей про типову особистість суддів, які притягаються до кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди.

Оперативно-розшукова складова прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди: характеристика особистості та обставин поведінки особи, яка надає неправомірну вигоду; характеристика ознак, що вказують на підготовку або вчинення кримінального правопорушення, у тому числі й даних про матеріальні статки судді; типова характеристика корупційних та інших зв'язків правопорушників відповідно до сфер життєдіяльності; характеристика типової організаційно-тактичної моделі оперативно-розшукових заходів щодо виявлення, запобігання та документування фактів прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди.

Власне криміналістична складова прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди (ґрунтується на відображенні криміналістично значимої інформації і виокремленні закономірностей роботи з нею). Виражається у характеристиці способу та умов прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, способів маскування та приховування злочинних дій, утворюваній слідовій картині; характеристиці типової моделі організації та здійснення слідчих (розшукових) дій, у тому числі негласних, під час кримінального провадження та ін.

Метою протиправної діяльності суб'єкта корупційного кримінального правопорушення є не лише покращення власного майнового становища або пов'язаних із ним осіб, а й отримання можливості розпоряджатися неправомірно отриманими вигодами. Отже, встановлення всіх обставин у хронологічній послідовності та в необхідному обсязі, визначення зв'язків і відносин, виявлення їх властивостей, станів, характеристик учасників технології злочинного збагачення надає можливість повно і правильно усвідомити сутність розслідуваної події, дати їй відповідну правову оцінку, з'ясувати всі обставини, які впливають зі змісту кримінального та кримінального процесуального законів і сприяють об'єктивному розслідуванню [13, с. 178].

Тобто, слід виокремити ще одну обставину, яка підлягає встановленню щодо розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, зокрема: «всебічне дослідження події кримінального правопорушення шляхом формування її криміналістичної характеристики».

Особлива увага повинна бути звернена на встановлення винуватості судді у вчиненні кримінального правопорушення, форми вини, мотиву і мети вчинення кримінального правопорушення. Так, однією із засад кримінального провадження є презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини. Згідно зі ст. 17 КПК України особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вина не буде доведено у порядку, передбаченому КПК України, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Також, при доведенні винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст. 368 КК України, необхідно врахувати ставлення особи до вчинюваної нею дії

чи бездіяльності, тобто визначити суб'єктивну сторону протиправної діяльності, якій притаманні такі ознаки як вина, мотив, мета. Ознакою суб'єктивної сторони злочину за ст. 368 КК України є вина у формі прямого умислу. Із цього слід розуміти, що суддя бажає вчинити діяння за ст. 368 КК України й усвідомлює протиправність дій та їх наслідків.

Судді, які отримують неправомірну вигоду, мають на меті отримати вигоду внаслідок вчинення дій або бездіяльності, які суперечать вимогам законодавства, тобто вона є неправомірною, та приховати її результати від суспільства і правоохоронних органів. Відповідно, ця обставина повинна бути з'ясована додатково, адже крім власне розслідування, таким чином буде вирішена функція запобігання кримінальним правопорушенням.

Важливо встановити вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Вимогою п. 7 ч. 2 ст. 291 КПК України є те, що відомості про розмір шкоди завданої кримінальним правопорушенням необхідно зазначати в обвинувальному акті, а згідно з п. 2 ч. 4 цієї ж статті, цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, має бути доданий до обвинувального акта.

Проте в більшості випадків на момент звернення особи із заявою до правоохоронного органу, їй зазвичай надходить лише прохання щодо надання неправомірної вигоди, тобто матеріальна шкода фактично не завдається. Інша ситуація, коли неправомірну вигоду вимагають у особи, чим їй може бути завдана моральна, фізична й матеріальна шкода. Тому всі ці обставини необхідно з'ясувати під час досудового розслідування [14, с. 36-38].

Необхідно приділити увагу й обставинам, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та обставинам, які характеризують особу підозрюваного (обвинуваченого), обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження.

Висновок. Визначаючи обставини, які підлягають встановленню при розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди, варто приділяти увагу: кримінально-правовій складовій (ст. 368 КК України), кримінально-процесуальній (ст. 91 КПК України) та криміналістичній складовій (виходячи із даних криміналістичної характеристики кримінального правопорушення та особливостей його розслідування).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види покарань, за 2022, 2023 роки. *Судова влада України*. https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/reports/1-PP_2022.pdf; https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/reports/1-PP_2023.pdf
2. Чичирко С. В. Основи виявлення та розслідування окремих проявів корупційної діяльності у правоохоронних та судових органах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2011. 21 с.
3. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 568 с.
4. Шевчишен А. В. Доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 624 с.
5. Шумейко Д. О. Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2015. 256 с.
6. Андрейко Ю. О. Проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування одержання неправомірної вигоди службовою особою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2020. 283 с.
7. Трепак В. М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2020. 481 с.
8. Пиняга Р. О. Розслідування злочинів, пов'язаних із зайняттям гральним бізнесом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2015. 200 с.
9. Пчеліна О. В. Тактичні завдання розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 2. С. 155–159.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України : затв. Законом України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
11. Криміналістика : підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін.]. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 544 с.
12. Нежлеса О., Юр'єв Д. Актуальна характеристика кримінального правопорушення, передбаченого ст. 368 КК України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 330-336. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-330-336
13. Пісний В. І. Розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди : дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2024. 312 с.
14. Доказування в кримінальних провадженнях щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою : навчальний посібник / С.С. Чернявський, А.П. Запоцький, В.Г. Дрозд, Ю.М. Черноус, Л.В. Гаврилюк та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ; Держ. наук.-досл. ін.-т, 2023. 264 с.